
Larmen fra tarmen

SPRÅKSPALTEN

JØRGEN VALEUR

jorgen.valeur@lds.no

Jørgen Valeur er spesialist i indremedisin og i fordøyelsessykdommer, overlege ved Lovisenberg Diakonale Sykehus og professor ved Universitetet i Oslo.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

ERLEND HEM

Erlend Hem er instituttsjef ved Legeforskningsinstituttet, professor ved Universitetet i Oslo og leder av Gruppe for norsk medisinsk fagspråk.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Borborygmi – på norsk magerumling – er et medisinsk uttrykk med gresk opphav.

Foto: Jonathanischoice / CC BY-SA 4.0. Illustrasjon av Tidsskriftet.

Gassrelaterte mageplager er vanlige og har en egen terminologi. Typiske symptomer er raping, luftavgang, hørbare tarmlyder og økt luftinnhold i tarmene. Faguttrykkene er ructus, flatus, borborygmi og flatulens eller meteorisme [\(1\)](#). Raping og luftavgang kan langt på vei kontrolleres, men de hørbare tarmlydene lever sitt eget liv. Borborygmi er et normalfenomen og skyldes at gass passerer gjennom væskeinnholdet i tarmen. Klingende tarmlyd er et klassisk auskultasjonsfunn ved mekanisk ileus, mens fraværet av tarmlyder kan indikere paralytisk ileus [\(2\)](#).

Grensen mellom normalitet og patologi er flytende. Ofte opptrer de gassrelaterte mageplagene samtidig og kalles på engelsk *the bloater syndrome* (på norsk oppblåsthetsyndromet), *belching* (raping), *bloating* (oppblåsthet) og borborygmus [\(3\)](#). Den britiske gastroenterologen sir Francis Avery Jones (1910–98) kalte symptomkomplekset for *burbulence* [\(4\)](#). Fenomenet er utførlig omtalt av Lars E. Hanssen (f. 1949) i en klassisk artikkel fra 1982 [\(5, 6\)](#).

Ordet borborygmi stammer fra gresk, *borborygmos*, som kan oversettes med bulder [\(7\)](#). Det greske ordet har trolig blitt laget for å etterligne fordøyelseslydene [\(8, 9\)](#) og regnes som et lydmalende ord (Amund Børdahl, personlig meddelelse). På norsk sier vi magerumling. I en gammel fremmedordbok er beskrivelsen mer fargerik: «Knurren, Rumlen i Underlivet». Ordboken opplyser at det særlig forekommer ved diaré og hysteri [\(10\)](#).

Illustrasjon: Jørgen Valeur

Fagtermen borborygmi

Borborygmi har vært brukt som medisinsk fagterm i lang tid. Første eksempel på engelsk er fra 1719 (11). Ordet *gargouillement* er brukt som synonym (12). Uttrykket kan også brukes i overført betydning: «The room was very quiet, except for its borborygmie old radiator» (11). I Norges første norske medisinske tidsskrift, *Eyr*, ble *borborygmi* brukt i en artikkel om kolera i 1831 (13, s. 248).

Hos noen kan magerumling bli så uttalt at det blir svært sjenerende. Dette har fått sitt eget navn: *the speaking stomach*, den talende magen (14). En sykehistorie fra 1924 illustrerer problemet: En sykepleier var ofte plaget av «sterkt ramlende lyd i abdomen». Dette var til adskillig besvær for omgivelsene, særlig når de med kraft intonerte under «gudstjenesternes stilhet i hospitalets lille kapel». Hennes «abdominale musikk» var til så stor sjenanse at hun ble operert – med vellykket resultat (15). Diagnosen var gastroptose eller nedsunken magesekk, som på denne tiden ble antatt å være en sykkelig tilstand (16).

REFERENCES

1. Aabakken L. Gastroenterologi. Klinisk undersøkelse og utredning. I: Birkeland KI, Gullestad L, Aabakken L, red. Indremedisin I. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget, 2022: 299.
2. Venes DJ. Taber's Cyclopedic Medical Dictionary. 20. utg. Philadelphia: Davis, 2005: 278.
3. Sigstad H. Gjøringsdyspepsi og "irritable colon". Tidsskr Nor Lægeforen 1969; 89: 95–7. [PubMed]

4. Jones FA. Burbulence. A fresh look at flatulent dyspepsia. *Practitioner* 1967; 198: 367–70. [PubMed]
5. Hanssen LE. Borborygmi - tarmer som larmer. *Nord Med* 1982; 97: 67–9. [PubMed]
6. Lærum OD. Mageknip, gass og bakterier. *Tidsskr Nor Legeforen* 2013; 133: 1968–71.
7. Bull F, Tandberg E, Eskeland A. red. Gyldendals store konversasjonsleksikon. Bd. 1: A-C. 3. utg. Oslo: Gyldendal, 1972: 2228.
8. Merriam-Webster Dictionary. Borborygmus. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/borborygmus#word-history> Lest 28.1.2025.
9. Haubrich WS. Medical meanings: a glossary of word origins. 2. utg. Philadelphia: American College of Physicians, 2003: 31.
10. Dahl JPDF, Dahl FV. red. Ludvig Meyers fremmedordbog. 8. utg. Kjøbenhavn: Gyldendalske boghandel, 1924: 116.
11. Dictionary OE. Borborygm (n.). https://www.oed.com/dictionary/borborygm_n Lest 7.2.2025.
12. Jakobsen A. Norsk medisinsk ordbok. 14. utg. Oslo: Sem & Stenersen, 2002: 109.
13. Holst F. Om den ondartede, saa kaldte Indiske, Ostindiske, Orientalske, Asiatiske, epidemiske Cholera. *Eyr* 1831; 6: 246–73.
14. Gjone E, Myren J, Semb LS. Sykdommer i fordøyelsesorganene. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1976: 214.
15. Høyer S. „Borborygmi“, dannet i en sænket U-formet ventrikel. *Norsk Magazin for Lægevidenskab* 1924; 85: 116–9.
16. Lillestøl K, Valeur J. Gastropose. *NGF-nytt* 2021; 28: 20–2.

Publisert: 1. mai 2025. *Tidsskr Nor Legeforen*. DOI: 10.4045/tidsskr.25.0069
Mottatt 29.1.2025, godkjent 7.2.2025.
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 25. juni 2026.